

Буртик В.,

Книгиницький В.,

Коцеловська Н.

студенти Інституту гуманітарної підготовки та державного управління
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Науковий керівник: Мосора Л. С.

кандидат наук з державного управління, доцент
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ МОЛОДІ ЩОДО ЇЇ РОЛІ В УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСАХ ГРОМАД

Молодь – це той двигун, від якого, значною мірою, залежить робота цілого механізму. Вона може активною, брати участь в управлінських та соціально-економічних процесах; планувати, розробляти та реалізовувати цікаві ідеї, які сприятимуть розвитку як окремих громад, так і держави в цілому. Але, на жаль, може бути пасивною, що часто негативно позначається на місцевому самоврядуванні.

Саме тому, мета нашого дослідження – визначення рівня зацікавленості та обізнаності молоді у процесах пов'язаних з розвитком громад. Для цього ми розробили анкету у Google формі. Анкета заповнювалася кожною молодою особою особисто в електронному вигляді, оскільки було внесено в анкету обмеження щодо кількості заповнених анкет із одного облікового запису до однієї анкети, тобто створено умови для забезпечення достовірності та анонімності.

Нами кілька днів формувалися запитання, які пропонувалися для внесення в опитувальник. З даного переліку питань було обрано тільки ті, які б з максимальною точністю дали можливість досягнути мети дослідження. В остаточному варіанті анкета містила 20 запитань щодо розуміння молоддю: процесів, які відбуваються у їх громадах; проблем, що виникають у різних громадах; а також реальних напрямів та можливих перспектив розвитку громад.

На заповнення онлайн-анкети знадобилося не більше 10 хвилин. Анкета була побудована таким чином, що відповіді на 19 запитань були запропоновані для вибору, для точності визначення поставлених цілей і тільки одне питання потребувало відкритої відповіді учасника опитування. Це було зроблено для того, щоб створити максимально комфорт для респондента та розширити межі відповідей, отримати пропозиції та рекомендації від респондентів щодо подальшого їх бачення розвитку громад.

Анкетування проводилося у період з 28.01.2021 р. по 14.02.2021 р. Опитування було проведено шляхом поширення посилання на створену анкету знайомим, друзям, колегам, громадським організаціям та іншим спільнотам, учасниками яких є молодь у віці від 14 до 35 років. Посилання на анкету також розповсюджували за допомогою соціальних мереж, груп у Telegram та Viber, електронної пошти.

Підкреслимо, що завдяки професорсько-викладацькому складу вищих навчальних закладів України (Донецького державного університету управління, Західноукраїнського національного університету; Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України; Національного університету «Острозька академія»; Сумського державного університету; Херсонського державного аграрно-економічного університету; Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету), Іллінецькій ОТГ Вінницької області й Покровській ОТГ Дніпропетровської області, а також депутату Луцької міської ради до опитування залучена молодь з різних куточків України.

В опитуванні взяла участь молодь у віці: 14-17 р. – 40 осіб (12,2%); 18-24 р. – 211 осіб (64,3%); 25-35 р. – 77 осіб (23,5%), загалом 328 осіб. Розподіл за такими віковими групами відбувався з урахуванням норм Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»¹ (1993 р.) та Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції

¹ Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 р. № 2998-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>

Державної цільової соціальної програми «молодь України» на 2016-2020 рр.»² (2015 р.): 14-17 років – неповнолітня молодь, 18-24 роки – молодь, 25-35 років – зріла молодь (рис. 1). Таким чином, основна частина молоді, яка взяла участь в опитуванні – це молодь 18-24 років, яка формується, визначається зі своєю подальшою професією, досліджують світ у різних аспектах.

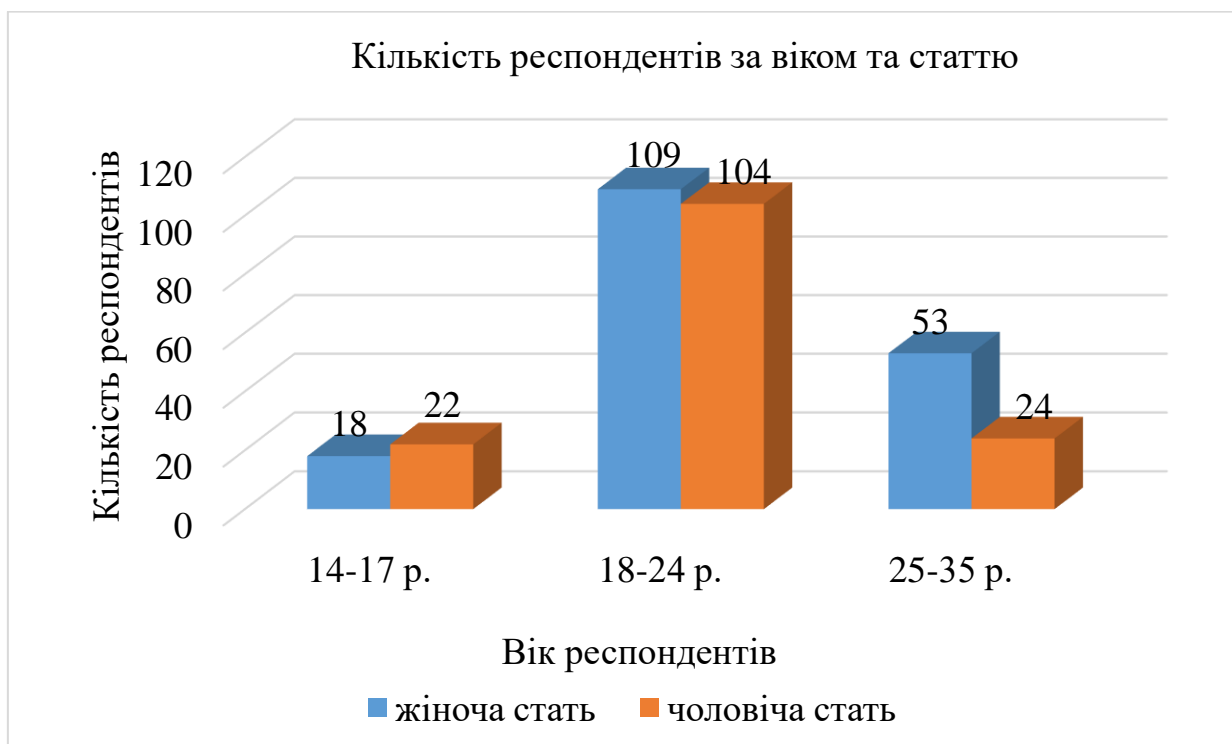

Рис. 1 – Чисельність респондентів за віком та статтю

Як видно з рис. 1, кількість опитаної молоді жіночої статі загалом переважає на 32 особи і становить 180 осіб (54,9% від загальної чисельності респондентів), відповідно чоловічої статі – 148 осіб або 45,1% від загальної чисельності респондентів. Велика різниця між кількістю респондентів жіночої та чоловічої статі спостерігається у віці 25-35 років. Водночас, зазначимо, що осіб чоловічої статі у віці 14-17 р. пройшло анкетування на 4 особи більше ніж жіночої статі. Таким чином, кількість респондентів жінок незначною мірою переважає кількість чоловіків, що певною мірою підтверджує твердження, що жіноча стаття є більш активною, аніж чоловіча.

² Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «молодь України» на 2016-2020 рр. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2015-%D1%80#Text>

Важливий акцент ми робили на тому, щоб залучити якомога більше молоді з різних куточків України. Саме тому, за період анкетування участь у ньому взяли 328 осіб з 24 областей України. 12 червня 2020 р. Кабінет Міністрів України ухвалив 24 розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад областей, в країні створено 1469 територіальних громад (в т.ч. 31 територіальна громада на непідконтрольній території в межах Донецької та Луганської областей). Тому, лише у 1438 з них 25 жовтня 2020 року пройшли перші вибори місцевих голів депутатів місцевих рад³. У даному анкетуванні є задіянні мешканці з 24 областей України, що дає нам змогу максимально точно оцінити ситуацію про зацікавленість молоді в громадському житті своєї громади. Враховуючи це, ми анкети респондентів розділили за областями та сформованими територіальними громадами (табл. 1).

Таблиця 1 - Матриця чисельності респондентів у розрізі місця проживання

Області ОТГ	Вінницька	Волинська	Дніпропетро- вська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька
Іллінецька	1						
Дубівська		1					
Луцька		2					
Шацька		1					
Великомихайлівська			1				
Покровська			7				
Волноваська				2			
Мангушська				2			
Маріупольська				21			
Сартанська				1			
Миропільська					1		
Богданська						1	
Виноградівська						1	
Запорізька							1

³ Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada>

Області ОТГ	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська
Острозька	1								
Рівненська	2								
Бездрицька		1							
Білопільська		2							
Буринська		1							
Конотопська		2							
Кролевецька		1							
Лебединська		1							
Липоводолинська		1							
Миколаївська		1							
Охтирська		1							
Роменська		3							
Сумська		45							
Тростянецька		2							
Підгороднянська			1						
Теребовлянська			1						
Тернопільська			8						
Харківська				2					
Білозерська					2				
Високопільська					1				
Каланчацька					3				
Любимівська					1				
Мирненська					1				
Музиківська					1				
Новоолександрівська					1				
Херсонська					16				
Хрестівська					2				
Чемеровецька						1			
Маньківська							1		
Мошнівська							1		
Черкаська							1		
Заставнівська								1	
Кіцманська								2	
Чернівецька								2	
Прилуцька									1
Талалаївська									1

Найбільша чисельність респондентів із Західного регіону України – 183 особи або 55,8% (Волинська область – 4 особи; Закарпатська область – 2 особи;

Івано-Франківська область – 150 осіб; Львівська область – 8 осіб; Рівненська область – 3 особи; Тернопільська область – 10 осіб; Хмельницька область – 1 особа; Чернівецька область – 5 осіб); із Півночі України – 67 осіб або 20,4% (Житомирська область - 1 особа; Київська область – 3 особи; Сумська область – 61 особа; Чернігівська область – 2 особи); із Півдня України – 39 осіб або 11,9% (Дніпропетровська область – 8 осіб; Запорізька область – 1 особа; Миколаївська область – 1 особа; Одеська область – 1 особа; Херсонська область – 28 осіб); із Східної України 30 осіб або 9,2% (Донецька область – 26 осіб; Луганська область – 2 осіб; Харківська – 2 осіб); із Центральної України – 9 осіб або 2,7% (Вінницька область – 1 особа; Кіровоградська область – 1 особа; Полтавська область – 4 особи; Черкаська область – 3 особи). Як видно за результатами аналізу найбільше респондентів із Донецької, Івано-Франківської, Сумської, Тернопільської, Херсонської областей. Водночас, найменше по 1 особі із Вінницької, Житомирської, Запорізької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської та Хмельницької областей, тобто із 7 областей України.

Окрім того, зазначимо, що респонденти проживають в 95 ОТГ плюс м. Київ, що становить 6,6% від загальної кількості сформованих ОТГ України, а саме: по 1 ОТГ з Вінницької, Житомирської, Запорізької, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Харківської та Хмельницької областей; по 2 ОТГ з Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Рівненської та Чернігівської областей; по 3 ОТГ з Волинської, Полтавської, Тернопільської, Черкаської і Чернівецької областей; 4 ОТГ з Донецької області; 6 ОТГ із Львівської області; 9 ОТГ із Херсонської області; 12 ОТГ з Сумської області; 30 ОТГ з Івано-Франківської області. Найбільша кількість молоді, що взяла участь в опитуванні з Івано-Франківської, Сумської, Тисменицької, Маріупольської та Херсонської ОТГ (рис. 2). По 1 особі взяло участь в анкетуванні із 62 ОТГ України, з інших 34 ОТГ від 2 і більше осіб. Враховано, що за типом громади виокремлено сільські, селищні та міські ОТГ. Розподіл ОТГ за типом представлено в табл. 2.

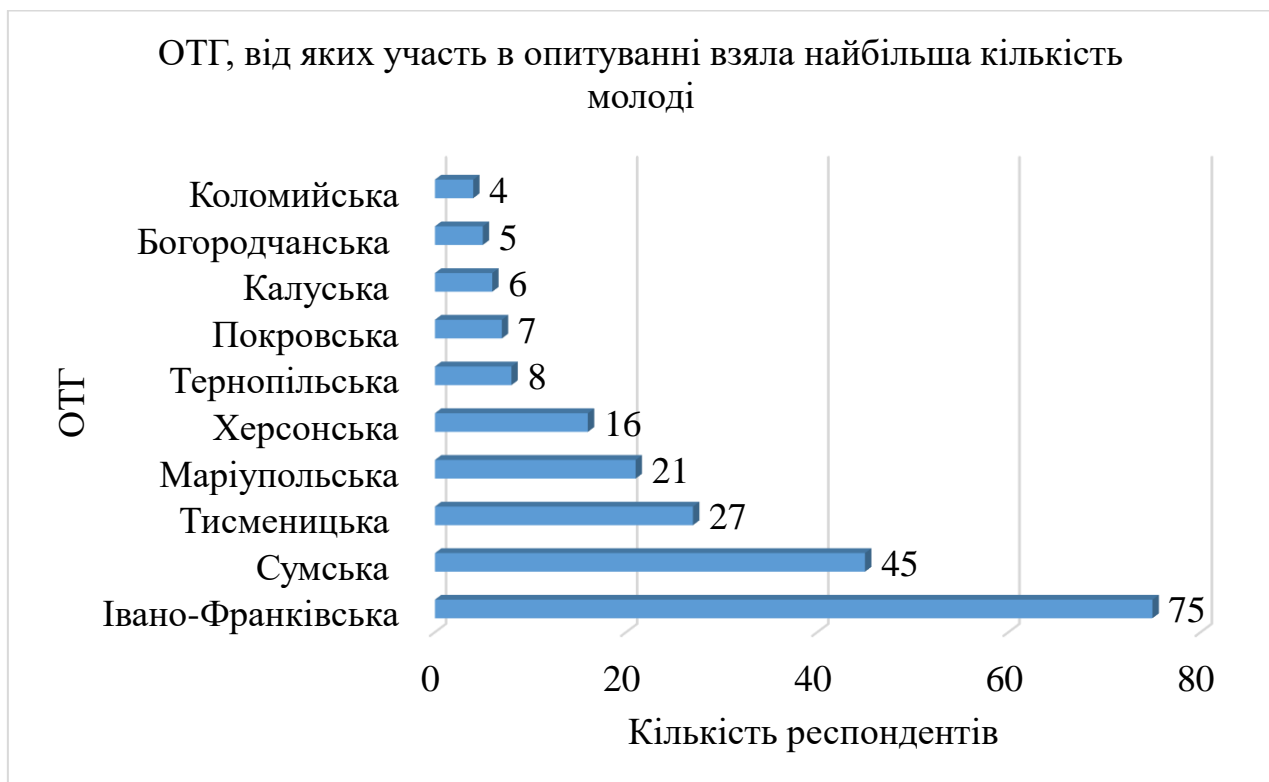

Рис. 2 – Перелік ОТГ від яких участь в опитуванні взяла найбільша кількість респондентів

Таблиця 2 – Розподіл громад, з яких молодь взяла участь в опитуванні, за типом

Тип громади Регіон України	Міська ОТГ		Селищна ОТГ		Сільська ОТГ	
	Кількість ОТГ	Кількість респондентів	Кількість ОТГ	Кількість респондентів	Кількість ОТГ	Кількість респондентів
Захід	25	152	13	19	12	12
Схід	4	27	2	3	0	0
Північ	11	60	2	2	4	4
Південь	2	17	8	17	4	5
Центр	5	6	1	1	2	2
Разом	47	263	26	42	22	23

Дана таблиця відображає розподіл учасників опитування по ОТГ залежно від типу громад, в яких вони проживають, при цьому не враховано особу з міста Київ, оскільки за законодавством воно не повинно утворювати ОТГ. Як ми бачимо, більшість наших респондентів проживають в міських ОТГ. Серед 95 ОТГ в яких проживають респонденти, 47 (49,5%) – міські ОТГ, 26 (27,3%) – селищні ОТГ та 22 (23,2%) – сільські ОТГ. У розрізі регіонів України кількість ОТГ така: Західна Україна – 50 ОТГ (52,7%); Східна Україна – 6 ОТГ (6,3%),

Північна Україна – 17 ОТГ (17,8%), Південна Україна – 14 ОТГ (14,7%),
Центральна Україна – 8 ОТГ (8,5%).

Підкреслимо також, що значна частина молоді вперше бере участь в такому опитуванні, окремі особи хотіли б взяти участь в такому опитуванні, але в їх громадах таке анкетування не проводиться (рис. 3).

Рис. 3 – Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи берете Ви участь в опитуваннях, які проводяться для визначення громадської думки у Вашій громаді (якщо такі опитування проводяться)?»

Як ми бачимо ситуація з участю людей в опитуваннях не є така втішна, як би нам хотілось, адже в таких опитування беруть участь менше половини наших респондентів 149 осіб (45,4%). Також практично четверта частина опитаних нами людей взяла перший раз участь в такого роду опитуванні. Причиною таких невтішних результатів може стати те, що в громадах не цікавляться думкою місцевих жителів щодо шляхів розвитку громад, як наслідок, значна частина молоді стає не активною і не знаю, яким чином може повпливати на ухвалення рішень щодо розвитку ОТГ та не проводять таких опитувань. Підтвердження такої думки є те, що 61 особа (18,6%) стверджує, що ОМС не проявляють

активності у залученні молоді до розвитку громади і цим самим показують свою бездіяльність. 42 особи (12,8%) відповіли, що взагалі не беруть участь в опитуваннях навіть якщо вони і проводяться в громаді.

Одними із перших питань в анкеті були: «Чи є у Вашій громаді молодіжна громадська організація?» та «Чи брали Ви участь в заходах, організованих для молоді у Вашій громаді (в іншій громаді)?» (рис. 4, 5).

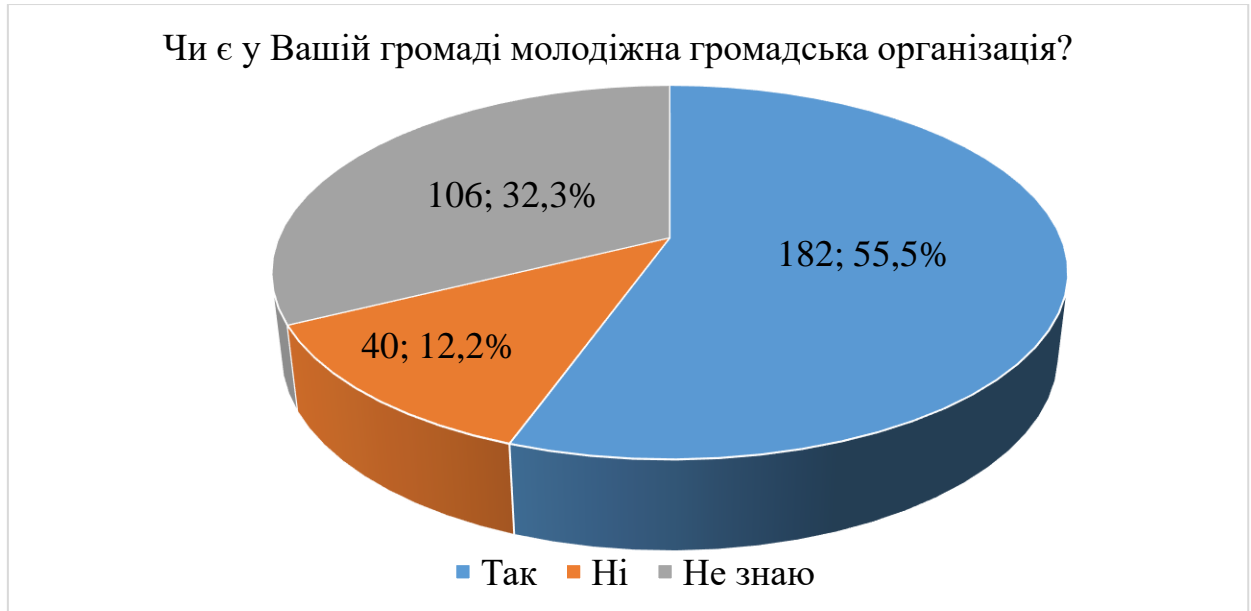

Рис. 4 – Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи є у Вашій громаді молодіжна громадська організація?»

Проаналізувавши анкети, ми виявили, що 40 осіб (12,2%) зазначили те, що в їх громадах немає молодіжних громадських організацій (5 осіб – 14-17 р., 27 осіб – 18-24 р., 8 осіб – 25-25 р.); 106 осіб (32,3%) вказали, що не знають про наявність таких організацій у їх громадах (10 осіб – 14-17 р., 76 осіб – 18-24 р., 20 осіб – 25-35 р.). За цими результатами фактично третина молоді не знає, чи є молодіжні громадські організації в їх громадах.

Згідно рис. 4 ми можемо визначити наскільки молодь цікавиться та знає про наявність молодіжних громадських організацій у їх громадах. Досить велика кількість респондентів – 182 особи (55,5%) – знають, що в їхній територіальній громаді є молодіжні громадські організації, натомість 106 осіб (32,3%) опитаних не знають та скоріш за все не цікавляться наявністю будь-яких молодіжних громадських організацій, а 40 осіб (12,2%) стверджують, що в їх ОТГ немає

жодних організацій створених для молоді. Це дає нам підстави зробити висновки, що загалом більшість молоді орієнтується в ситуації щодо наявності молодіжних громадських організацій в їх громадах, однак є значна частина тих, хто цим питанням не цікавиться.

Рис. 5 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи брали Ви участь у заходах, організованих для молоді у Вашій громаді (в іншій громаді)?»

З рис. 5 випливає, що практично рівна кількість осіб брала та не брала участь в заходах, організованих для молоді, відповідно 139 осіб (42,4%) та 147 осіб (44,8%). Серед тих, хто ніколи не брав участь це молодь: 14-17 р. – 12 осіб (8,2%), 18-24 р. – 96 осіб (65,3%), 25-35 р. – 39 осіб (26,5%). Значну частку серед тих хто ніколи не брав участь в заходах організованих для молоді становлять особи віком 18-24 р. (65,3% від 147 осіб), тобто фактично активна молоді, що по віку мала б навчатись у вищих навчальних закладах і бути найбільш активною. На жаль, крім тих хто ніколи не брав участь є ще 30 осіб, яких не цікавлять такі заходи (4 особи – 14-17 р., 22 особи – 18-24 р., 4 особи – 25-35 р.). Знову ж таки, молоді 18-24 р. з такою відповіддю є більшість. Водночас, 12 осіб (3,7%) відповіло, що самі є організаторами таких заходів для молоді у своїх громадах.

Досить велика кількість опитаних, а саме 147 осіб (44,8%) ніколи не брали участі в заходах, які створювалися для молоді у їх або в будь-яких інших

громадах плюс ще 30 осіб (9,1%), які не цікавляться такими заходами. Тобто, це 177 осіб або 53,9%, що є більшістю від усіх опитаних респондентів. В той же час, тільки 139 осіб (42,4%) брали або беруть участь у таких заходах та 12 осіб (3,7%), які самі є організаторами таких заходів для молоді. А це є 151 особа або 46,1%, тобто меншість з опитаних респондентів.

Наступними питаннями в анкеті були: «Чи знаєте Ви, яким чином молодь може впливати на прийняття рішень, що стосуються розвитку громади?» та «Чи Ви є/були активним громадським діячем у школі/університеті/інш. навч. закладі?». Відповіді на дані питання відображено на рис. 6, 7.

Рис. 6 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи знаєте Ви, яким чином молодь може впливати на прийняття рішень, що стосуються розвитку громади?»

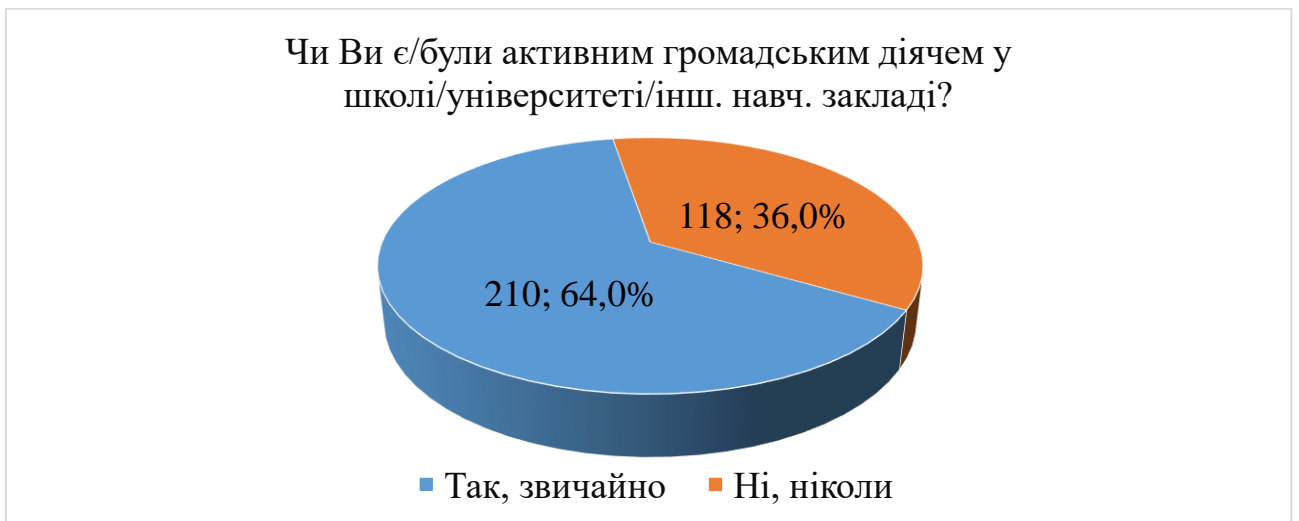

Рис. 7 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи Ви є/були активним громадським діячем у школі/університеті/інш. навч. закладі?»

Порівнюючи два рис. 6 та 7, ми бачимо практично ідентичні відповіді. Тобто, відповідно до першого питання 209 осіб (63,7%) знають та 119 осіб (36,3%) не знають, яким чином молодь може впливати на прийняття рішень в громаді. По другому питанню 210 осіб (64%) були чи є активними громадськими діячами та 118 осіб (36%) не були громадськими діячами у навчальних закладах. Незважаючи на те, що відповіді практично ідентичні, ми не могли стверджувати, що молодь дала одночасно дві позитивні чи дві негативні відповіді по даних питаннях. Тобто, що та молодь, яка не знає як вона може впливати на прийняття рішень щодо розвитку громад, точно відповіла, що вона є не активною у навчальному закладі. І навпаки, якщо молодь є не активна в навчальному закладі, то це не свідчить про те, що вона не знає, як може вплинути на прийняття рішень щодо розвитку громад.

Саме тому, проаналізувавши більш детально анкети, ми виявили, що не знають, яким чином молодь може впливати на прийняття рішень, що стосуються розвитку громади 119 осіб (36,3%), серед яких: 10 осіб (8,5% від 119 осіб) – 14-17 р.; 83 особи (69,7% від 119 осіб) – 18-24 р., 26 осіб (21,8% від 119 осіб) – 25-35 р. Якщо визначити частку молоді відповідного віку, що не знає як впливати на прийняття рішень до молоді цього ж віку, що загалом взяла участь в опитуванні, то вийде таке співвідношення: неповнолітня молодь 14-17 р. – 10 осіб із 40 осіб, тобто (25%); молодь 18-24 р. – 83 особи із 211 осіб, тобто (39,3%); молодь 25-35 р. – 26 осіб із 77 осіб, тобто (33,7%). З цього випливає, значна частка молоді середнього та зрілого віку не знає, як може впливати на прийняття рішень. Водночас, неповнолітня молоді більше поінформована. Можливо це пов'язано з тим, що відносно недавно в українських школах введено дисципліну «Громадянська освіта».

Так, Закон України «Про освіту»⁴ (2017 р.) визначає, що держава зобов'язана створити умови для здобуття громадянської освіти, спрямованої на формування компетентностей, пов'язаних з реалізацією особою своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомленням цінностей громадянського

⁴ Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

(вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. Верховенство права, свобода та громадянська / демократична політична культура - це одні з основних принципів освіти в Україні. Даний Закон визначає 12 ключових компетентностей, що відповідають меті та принципам освіти, і додатково наскрізну компетентність, пов'язану з критичним мисленням. Громадянські та соціальні компетентності визначаються як ті, що пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей.

Крім того, громадянська освіта також спирається на Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства⁵, яка наголошує на активізації комплексних заходів, спрямованих на підвищення громадянської освіти населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі, та на Концепцію розвитку громадянської освіти в Україні⁶, яка базується на необхідності створення сприятливих умов для формування та розвитку громадянських компетентностей людини на всіх рівнях освіти та у всіх складниках освіти, що дасть змогу громадянам краще розуміти та реалізувати свої права в умовах демократії, відповідально ставитися до своїх прав та обов'язків, брати активну участь у суспільно-політичних процесах, а також усвідомлено забезпечувати захист, утвердження та розвиток демократії.

Відповідно до рис. 7, ніколи не були активними громадськими діячами в навчальних закладах 118 осіб (36%), а саме: 12 осіб (10,2% від 118 осіб) – 14-17 р., 84 особи (71,2% від 118 осіб) – 18-24 р., 22 особи (18,6% від 118 осіб) – 25-35 р. Якщо визначити частку молоді відповідного віку, що не були активними громадськими діячами в навчальних закладах до молоді цього ж віку, що загалом взяла участь в опитуванні, то вийде таке співвідношення: неповнолітня молодь 14-17 р. – 12 осіб із 40 осіб, тобто (30%); молодь 18-24 р. – 84 особи із 211 осіб,

⁵ Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 р. №68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>

⁶ Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>

тобто (39,8%); молодь 25-35 р. – 22 осіб із 77 осіб, тобто (28,5%). Переглянувши всі анкети, ми встановили, що в 61 анкеті молодь дала заперечну відповіді по питаннях: «Чи знаєте Ви, яким чином молодь може впливати на прийняття рішень, що стосуються розвитку громади?» та «Чи Ви є/були активним громадським діячем у школі/університеті/інш. нав. закладі?». Тобто, вказала, що ніколи не була активною у навчальному закладі та не знає, яким чином може впливати на прийняття рішення щодо розвитку громади. Шляхом простого розрахунку визначили, що у 58 анкетах вказано, що молодь не знає, яким чином може вплинути на прийняття рішення щодо розвитку громади, незважаючи на те, що є або була активними громадськими діячами у навчальному закладі. У 57 анкетах навпаки, зазначено, що молодь ніколи не була активною в навчальних закладах, незважаючи на те, що добре знає, як може впливати на прийняття рішення щодо розвитку громад.

Відповідь на питання «На Вашу думку, з якого віку молодь повинна починати цікавитись питаннями місцевого самоврядування?» відображено на рис. 8.

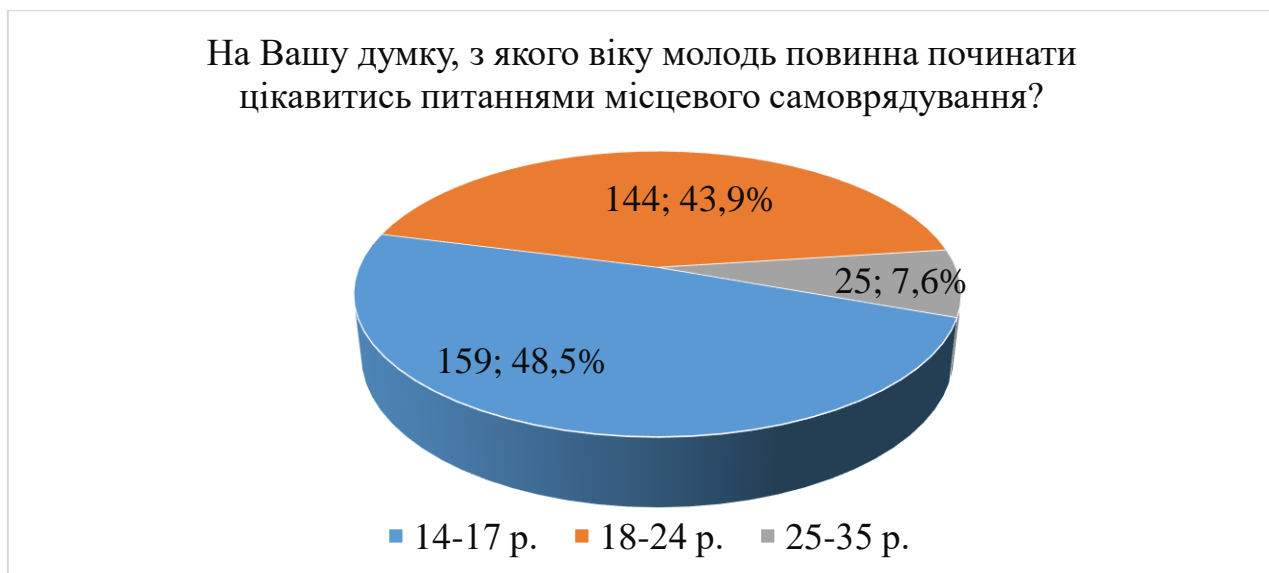

Рис. 8 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «На Вашу думку, з якого віку молодь повинна починати цікавитись питаннями місцевого самоврядування?»

Діаграма наводить нам дані про те з якого віку, на думку наших респондентів потрібно цікавитись справами органів місцевого самоврядування.

Згідно цих даних ми бачимо, що переважає думка, що цим питанням потрібно починати цікавитись з молодшого віку, а саме 14-17 р. за це проголосували 159 осіб (48,5%) опитаних, що показує хороший результат. Також значна частина респондентів вважає, що оптимальним є вік 18-24 р. – 144 особи (43,9%). Це саме той вік, коли в людини формуються погляди на життя і вона починає розуміти, як повинна виглядати її громада. Найменший відсоток опитаних людей – 25 (7,6%) обрали третій варіант – 25-35 р. На нашу думку в такому віці вже потрібно вдаватися до активних дій на благо своєї громади, а не тільки починати цікавитись діяльністю ОМС. Зазначимо, що такий вибір зробили: 1 особа – 14-17 р.; 16 осіб – 18-24 р.; 8 осіб – 25-35 р.

Відповідь на питання «Чи хотіли б Ви брати активну участь в соціально-економічному житті Вашої громади та розвивати Вашу громаду?» відображено на рис. 9.

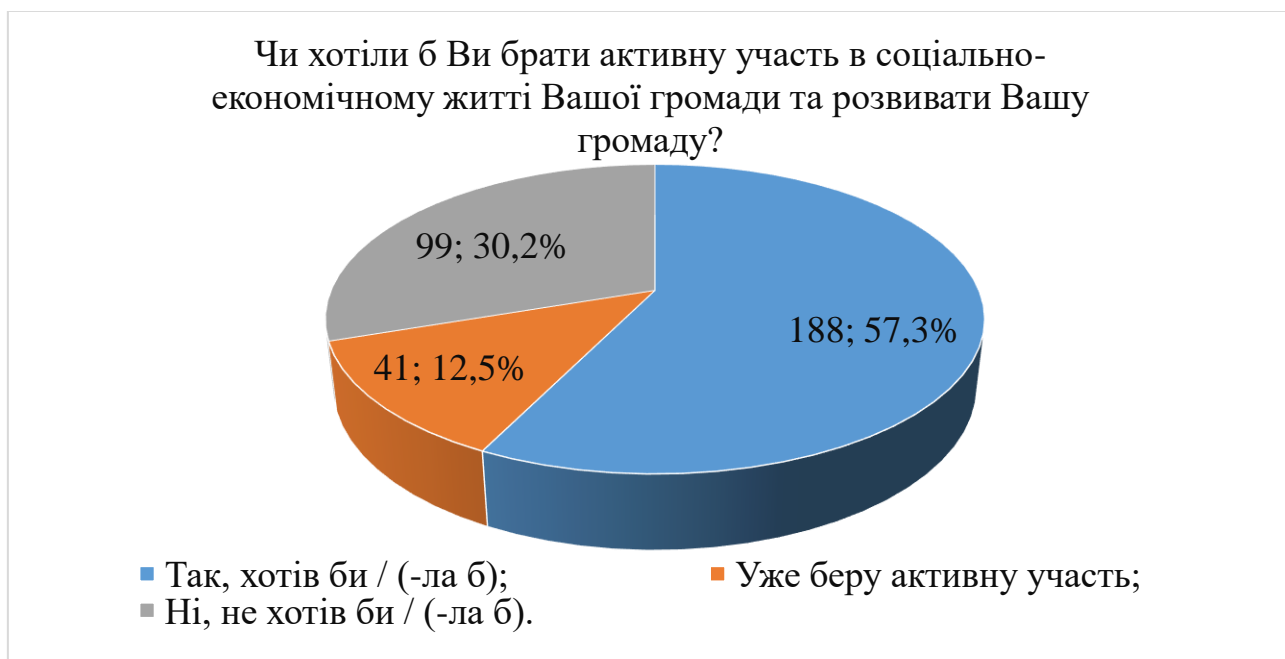

Рис. 9 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи хотіли б Ви брати активну участь в соціально-економічному житті Вашої громади та розвивати Вашу громаду?»

Як ми бачимо, то більша частина опитаних молодих людей 188 осіб (57,3%) бажає брати участь в соціально-економічному житті громади, що свідчить про високу зацікавленість цих людей до справ їхньої ОТГ. Крім того, 41 особа (12,5%) зазначила, що уже трудиться на благо громади. Проте третина опитаних

– 99 осіб (30,2%), не цікавиться справами громади і не бажає брати участі в її розвитку, що насправді створює погану тенденцію та приклад для іншої молоді.

Зазначимо, що реальна участь молоді в житті держави починається з досягнення вісімнадцятирічного віку, коли вони отримують виборче право. Крім участі у виборах молодь може брати участь в обговоренні законопроектів та звертатись в центральні та місцеві органи влади, ініціювати проведення конференцій, круглих столів та інших заходів з обговоренням різних аспектів реалізації державної політики.

Молодь може брати участь у місцевих виборах у різний спосіб: бути обраним головою або депутатом до сільської, селищної, міської ради; працювати у дільничній виборчій комісії як член комісії, офіційним представником партії, блоку в територіальній виборчій комісії; бути офіційним спостерігачем; бути довіреною особою кандидата в міські, селищні, сільські голови або кандидата в депутати; самостійно обирати за кого проголосувати на виборах. Окрім того, відповідно до Закону України «Про державну службу»⁷ молодь 18 років, яка відповідає вимогам, що зазначені в даному законі, може зайняти посаду в органах державної влади; відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»⁸ - посаду в органах місцевого самоврядування.

Однак, активна участь молоді у соціально-економічному та політичному житті громади може відбуватись й іншими шляхами: участь у діяльності інститутів громадянського суспільства (в різноманітних громадських організаціях, зокрема і молодіжних); участь в молодіжних радах, парламентах, форумах, комітетах та інших структурах, як традиційний спосіб участі в прийнятті рішень; участь у консультаціях з молоддю в процесі підготовки управлінських рішень, щоб висловити свою позицію з приводу тієї чи іншої проблеми, внести пропозиції щодо її вирішення; членство в політичних партіях, радах, групах за інтересами; організація форумів для обговорення актуальних проблем; підпис петицій; створення тематичних груп в соціальних мережах.

⁷ Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

⁸ Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

Вплинути на прийняття важливих рішень молоді громадяни можуть, подавши заяву, скаргу, претензію чи клопотання до відповідних органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади відповідно до Закону України «Про звернення громадян»⁹. Якщо подивитися, скільки молодих людей реально залучені до класичних форм участі, стає зрозумілим, що їх кількість неухильно знижується. Але це аж ніяк не означає, що молодь втрачає інтерес до участі у вирішенні суспільних справ. З нашого опитування видно, що більшість молодих людей хочуть брати участь і впливати на рішення, що приймаються суспільством, але водночас, є досить багато молоді, яка не розуміє, яким саме чином можна впливати на такі рішення.

Із питанням «Чи хотіли б Ви брати активну участь в соціально-економічному житті Вашої громади та розвивати Вашу громаду?» досить тісно переплітається питання «Чи готові Ви проводити просвітницьку діяльність серед друзів, знайомих для залучення молоді до громадського життя громади?». Відповіді по зазначеному питання представлені на рис. 10.

Рис. 10 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи готові Ви проводити просвітницьку діяльність серед друзів, знайомих для залучення молоді до громадського життя громади?»

⁹ Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Згідно даному рисунку маємо доволі втішну статистику, яка говорить нам про те, що в основному молодь готова проводити просвітницьку роботу серед своїх друзів. Тобто 202 особи (61,6%) опитаних людей готові діяти активно, цим самим допомагати власній громаді в подальшій розбудові. Однак, досить велика частина опитаних – 126 осіб (38,4%) - є пасивною щодо просвітницької діяльності, але маємо надію, що вони в майбутньому будуть працювати на користь громади, і держави загалом. Відповіді на дане питання добре корелюються із відповідями на попереднє питання. Це вказує на те, що більша частка молоді, нами опитана, є зацікавлена в подальшому розвитку своєї громади та готова брати активну участь в даному процесі.

Важливою для нас була відповідь на питання «Чи цікавитесь Ви роботою органу місцевого самоврядування у Вашій громаді?» у контексті попереднього питання (рис. 11). Адже ми розуміємо, що людина, яка хотіла б брати активну участь у розвитку своєї громади першочергово повинна розуміти ті процеси, що відбуваються як в громаді, так і в державі загалом, а також цікавитись діяльністю відповідних органів місцевого самоврядування.

Рис. 11 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи цікавитесь Ви роботою органу місцевого самоврядування у Вашій громаді?»

Якщо співставити відповіді на даних два питання, то виходить таке співвідношення: 188 осіб хотіли б брати участь у соціально-економічному та політичному житті своєї громади плюс 41 особа, яка уже бере активну участь у розвитку своєї громади, водночас 165 осіб цікавляться і ще 20 осіб уже є посадовими особами органів державної та місцевої влади. Можемо говорити про певну однотайність по даних відповідях. Однак, є молодь, яка хотіла б брати активну участь у розвитку громади, однак не цікавиться процесами, які відбуваються у відповідному органі місцевого самоврядування.

Даний рисунок дає нам можливість визначити, яке відсоткове співвідношення молодих людей, котрі цікавляться роботою ОМС у власній громаді. Як ми бачимо, в даному питанні молодь розділилася майже на два рівні групи, одна з них – 165 осіб (50,3%) – стежить і моніторить роботу ОМС, цим самим показує свою активну громадську позицію, а інша – 143 (43,6%) – навпаки відображає свій пасивний стан до даної діяльності. 6,1% опитаних займаються цим професійно, оскільки вони є посадовими особами органів місцевого самоврядування або органів державної влади. Відповіді на дані два питання частково перегукуються з відповідями на питання «Чи хотіли б Ви стати посадовою особою органу державної влади чи органу місцевого самоврядування і працювати над розвитком Вашої громади?» (рис. 11).

Рис. 12 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи хотіли б Ви стати посадовою особою органу державної влади чи органу місцевого самоврядування і працювати над розвитком Вашої громади?»

На дане питання відповіло 308 осіб і це є зрозуміло, адже ще 20 осіб уже є посадовими особами органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. Фактично вони не давали відповідь на це питання. Із рис. 10 випливає, що досить велика частка молоді хотіла б зайняти відповідну посаду і працювати для розвитку своєї громади. Діаграма показує статистичні показники того чи має бажання молоді займати посади в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування і працювати на благо власної громади, вдосконалювати та розвивати її. Більша частина молоді 163 особи (52,9%) має таке бажання, а 145 осіб (47,1%) проти цього і бажають залишатись осторонь від справ громад.

Окремі питання в анкеті були більш розгорнутими, мали досить багато варіантів відповіді з яких можна було обрати декілька пунктів. Зокрема, питання «Які проблеми громади для Вас особисто є найбільш актуальними?». Відповіді на дане питання представлено на рис. 13.

До найбільш актуальних проблем своєї громади молоді люди віднесли, в першу чергу, байдужість жителів громади (184 голоси). На нашу думку, саме через це виникають й інші проблеми в громадах, і допоки люди цього не зрозуміють, то розраховувати на якесь покращення не потрібно. Проблема полягає в тому, що часто ті, хто найбільше критикує і є найбільш байдужими людьми, що не мають конструктивних пропозицій щодо розвитку своєї громади та не цікавляться реальними справами в громаді, діяльністю органів місцевого самоврядування. Це ми бачимо і по нашому опитуванню. Проаналізувавши відповіді в анкетах, ми визначили, що 44 особи вказали однією з найбільших проблем у розвитку громад – байдужість населення, і водночас зазначили, що вони не хотіли б брати активної участі в соціально-економічному розвитку своєї громади, тобто також проявляють таку байдужість. Серед 44 осіб (13,4%) – 3 осіб – 14-17 р.; 36 осіб – 18-24 р.; 5 осіб – 25-35 р.

Які проблеми громади для Вас особисто є найбільш актуальними?

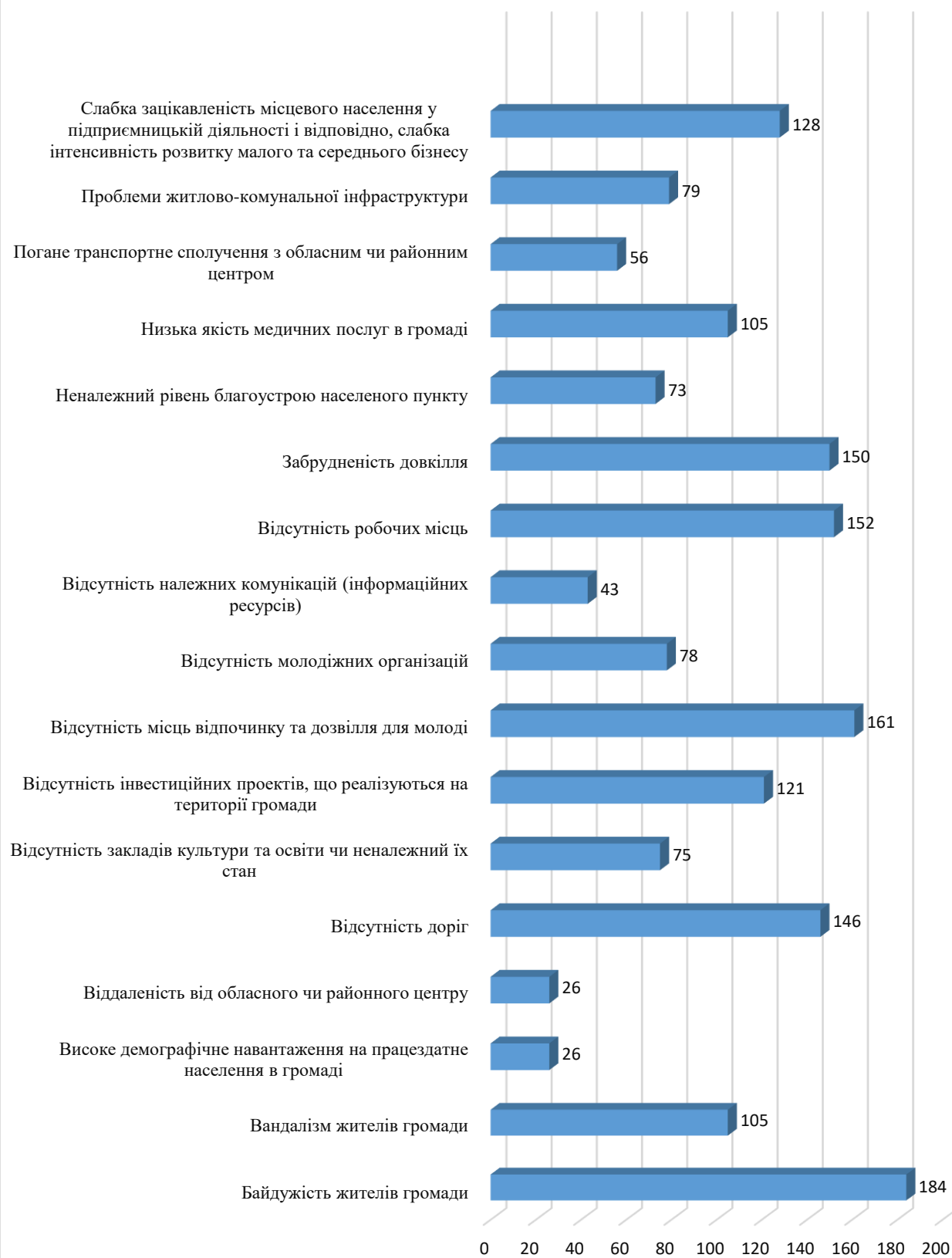

Рис. 13 – Основні проблеми, які негативно впливають на розвиток громад

Гостро стоїть питання щодо відсутності місць відпочинку та дозвілля для молоді (161 голос). Хтось може стверджувати, що це далеко не основна проблема, але анкетування говорить про інше, і ми самі повинні розуміти, що відсутність таких місць часто призводить до неблагонадійних (критичних) ситуацій в містах і селах України. В малих населених пунктах, на жаль, це досить гостра проблема, молодь не знає як і де себе реалізувати, де проводити вільний час, саме тому, часто робити різні необдумані проступки, або просто не ефективно використовує свій час.

Практично порівно молодь проголосувала за наявність проблеми забрудненості довкілля (150 голосів) та відсутності робочих місць (152 голоси). Ці проблеми справді актуальні, бо як показують теперішні події про своє здоров'я потрібно дбати, а відсутність робочих місць негативно впливає на соціально-економічний розвиток громади; посилює демографічне навантаження на працююче населення; несе за собою негативне сальдо міграцій, що своєю чергою часто є причиною руйнації сімей; знижує рівень забезпеченості населення та спад ВВП і ВРП на душу населення, що є найбільшими проблемами не тільки громад, а й країни загалом.

Не менш важливою проблемою, яка потребує термінового вирішення – є відсутність якісного покриття доріг, за це віддали свої голоси 146 осіб. За даним показником Україна – лідер у європейських антирейтингах, тому не тільки потрібно звернути увагу на дану проблему, а й вдатися до активних і ефективних дій. Але завдяки програмі «Велике будівництво» можна помітити позитивні зрушення в даному аспекті.

Дві наступні проблеми за які проголосувало багато молоді – це відсутність інвестиційних проектів, що реалізуються на території громади (121 голос) та слабка зацікавленість місцевого населення у підприємницькій діяльності і відповідно слабка інтенсивність розвитку малого та середнього бізнесу (128 голосів). Вирішення даних проблем дало б можливість залучити більше коштів у громади від інвесторів, відкрити певний вид бізнесу, частково наповнити місцевий бюджет з податкових надходжень, вирішити проблему з нестачею робочих місць і можливо місцем відпочинку для молоді. Проблема у тому, що

частина ОТГ, які були утворені до 2020 р. не зовсім відповідали вимогам спроможності громад¹⁰. Тобто, утворювались громади досить малі як за населенням, так і за площею. Відповідно, не мали багато можливостей для подальшого розвитку та самостійного наповнення бюджету і утримання себе за рахунок власних коштів. Так наприклад, серед добровільно утворених ОТГ були громади з населення від 1000 осіб. Як один із критеріїв спроможності, такий показник є досить низьким. Крім того, він тягне за собою низьку частку місцевих податків та зборів до бюджету громади. Саме тому, 2020 р. переглянуто структуру попередньо сформованих громад та здійснено їх формування відповідно до критеріїв спроможності. Таким чином, на сьогодні вся територія України розподілена по різних ОТГ, при цьому зменшилась кількість громад з невеликою чисельністю населення.

Досить велику кількість голосів молодь віддала за низьку якість надання медичних послуг (105 голосів). Ні для кого не секрет, що в такий тяжкий та небезпечний для всього світу час дану проблему треба вирішувати негайно, адже немає нічого важливішого за життя та здоров'я людей. На жаль, у загальному рейтингу за Індексом процвітання (The Legatum Prosperity Index), який оцінює рівень освітньої системи, медицини, зростання економіки країни, якість життя, особистий добробут громадян та інші критерії Україна у 2020 р. зайняла 92 позицію із 167 країн, що досліджувались. А за показником «Здоров'я» - аж 115 позицію¹¹.

Фактично така ж сама кількість респондентів визначила важливою проблемою вандалізм серед жителів (105 голосів). Над цією проблемою повинен задуматись кожен з нас, адже тут не можна дорікнути державним органам влади чи органам місцевого самоврядування. В даному випадку відповідальність кожного персональна. Можемо лише зазначити, що відчуття безнаказаності або низький соціальний статус часто стають причиною такої проблеми.

¹⁰ Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>

¹¹ The Legatum Prosperity Index 2020. Creating the Pathways from Poverty to Prosperity. URL: <https://www.prosperity.com/globe#UKR>

Отже, ми можемо визначити 9 основних проблем, що у нашому рейтингу набрали більше 100 голосів: байдужість жителів громади (184 голоси), відсутності місць відпочинку та дозвілля для молоді (161 голос), відсутність робочих місць (152 голоси), забрудненість довкілля (150 голосів), відсутність якісного покриття доріг (146 голосів), слабка зацікавленість місцевого населення у підприємницькій діяльності і відповідно слабка інтенсивність розвитку малого та середнього бізнесу (128 голосів), відсутність інвестиційних проектів, що реалізуються на території громади (121 голос), вандалізм жителів громади (105 голосів), низька якість надання медичних послуг (105 голосів).

Практично однакову кількість голосів зібрали 4 проблеми, три з яких є досить схожими та пов'язаними між собою: неналежний рівень благоустрою населених пунктів (73 голоси), відсутність закладів культури або їх неналежний стан (75 голосів), відсутність молодіжних організацій (78 голосів), а також проблеми житлово-комунальної інфраструктури (79 голосів). На вирішення даних проблем органам місцевої влади потрібно звернути особливу увагу, оскільки ці питання значною мірою в їх юрисдикції і вони можуть їх вирішувати самостійно, без залучення допомоги з боку держави.

Ну і варто зазначити, що частина проблем, винесених нами для обговорення набрала досить мало голосів, що свідчить про малий їх вплив на загальний розвиток громад, або їх не важливу роль з точки зору молоді. Зокрема, це погане транспортне сполучення з обласним чи районним центром (56 голосів), відсутність належної комунікації (інформаційних ресурсів) (43 голоси), віддаленість від районного чи обласного центру (24 голоси) і високе демографічне навантаження на працездатне населення (26 голосів).

Від проблем ми перейшли до тих напрямів соціально-економічного розвитку, які, на думку молоді, варто розвивати у їх громадах. До питання «Який напрям/(-и) соціально-економічного розвитку у Вашій громаді є найбільш перспективним/(-и) (що у громаді можна розвивати, щоб забезпечити їй успіх)?» ми запропонували 16 варіантів напрямів, а також відповідь «мені не відомо, що можна розвивати» та «інше». Результати по даному питанню представлено на рис. 14.

Який напрям соціально-економічного розвитку у Вашій громаді є найбільш перспективним (що у громаді можна розвивати, щоб забезпечити їй успіх)?

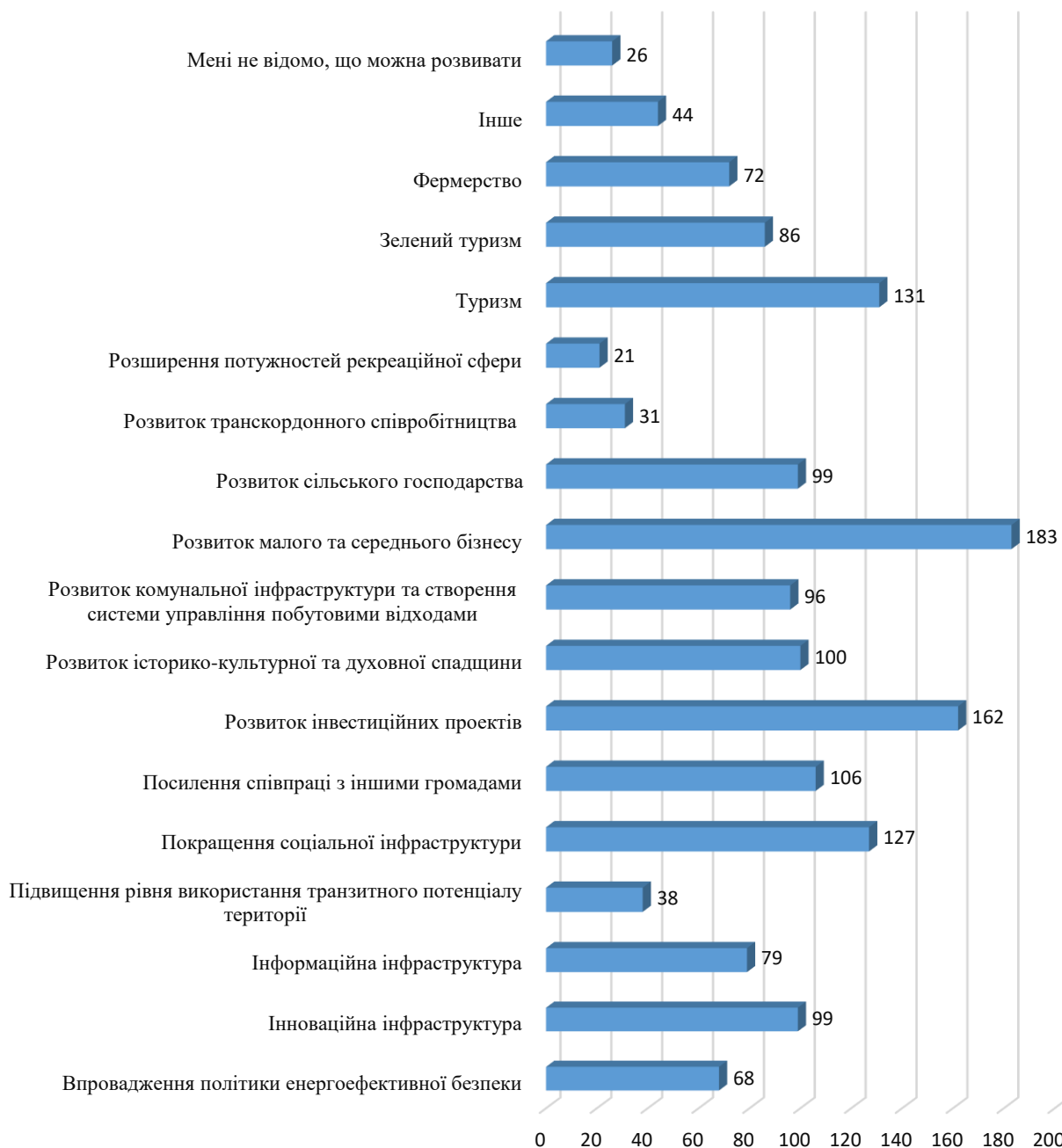

Рис. 14 – Основні напрями соціально-економічного розвитку, які на думку молоді, варто було б розвивати в громадах

Якщо порівнювати із відповідями на попереднє питання, то тут значно менше напрямів набрали більше 100 голосів напрями у порівнянні з проблемами. Тобто, можемо зробити висновки, що проблем на сьогодні є більше ніж перспективних напрямів соціально-економічного розвитку, які можна було б

розвивати в громадах. На жаль, багато громад на сьогодні змушені обирати курс чи стратегію на подолання існуючих проблем, а не на забезпечення розвитку громад.

Бачення молоді представлено наступним чином: найбільше людей бачать найперспективнішим напрямом розвиток малого та середнього бізнесу (183 голоси), адже це формує не тільки сильні громади, а й економічно сильну країну. Так, молодь зазначає, що це є однією з найбільших проблем для громад і водночас найбільш перспективним напрямом розвитку цих громад. Досить схожими є й відповіді по впровадженню інвестиційних проектів. На сьогодні, на думку молоді, це також одна із найгостріших проблем для громад, водночас, це той напрям, який обов'язково потребує розвитку (162 голоси). Фактично економічна складова є важливим аспектом подальшого розвитку та забезпечення самостійності для громад. Серед важливих напрямів економічного спрямування можна також віднести: розвиток сільського господарства (99 голосів), розвиток туризму (131 голос) та зеленого туризму (86 голосів), провадження інновацій (99 голосів). Сприяння розвитку таких економічних напрямів сприятиме зростанню податкових надходжень в місцевий бюджет, а також забезпечуватиме фундаментальні потреби населення громад.

Ще одним важливим аспектом є соціальна складова розвитку громад. Саме в покращенні соціальної інфраструктури (127 голосів) молодь вбачає важливий напрям забезпечення розвитку їх громад. Не менш важливою є потреба у захисті історичної та культурної спадщини (100 голосів). Також молодь вбачає розвиток громад у посиленій співпраці їх з іншими громадами (106 голосів), тому що за рахунок цього можна нівелювати свої слабкі та покращити сильні сторони. Регулювання співробітництва громад відбувається відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад» (2014 р.)¹². Прикладами такої взаємодії є підписані відповідні договори про: співробітництво територіальних громад у формі створення спільного комунального підприємства; співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування

¹² Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

(утримання) місцевої пожежної охорони; співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проектів співробітництво територіальних громад у формі делегування виконання окремих завдань з проведення поточного ремонту ДНЗ; співробітництво територіальних громад в частині делегування виконання завдань.

Зазначимо, що по багатьох пунктах є неоднозначні відповіді. Досить мало молоді проголосувало за потребу розвитку фермерства (72 голоси), хоч, як показує практика, на сьогодні у багатьох регіонах саме фермерство користується найбільшою популярністю, а також впровадження політики енергоефективної безпеки громади (68 голосів), що позитивно має впливати на навколишнє середовище.

Найменш популярними стали такі пункти як: підвищення рівня використання транзитного потенціалу території (38 голосів) та розвиток транзитного співробітництва (31 голос). Такий вибір можна зрозуміти, адже в першому випадку важливо, щоб через територію громади проходила траса міжнародного, або принаймні державного значення.

У другому випадку важливо, щоб громада була на кордоні з громадою іноземної країни, тобто з нею співпрацювала. Україна має кордон із сімома державами, 19 із 27 адміністративно-територіальних одиниць є прикордонними. На території таких прикордонних областей, як Вінницька, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Луганська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернівецька, Чернігівська, Донецька, створено дев'ять єврорегіонів - Буг, Верхній Прут, Дністер, Дніпро, Карпатський, Нижній Дунай, Слобожанщина, Донбас та Ярославна, п'ять єврорегіонів створено з державами - членами ЄС (Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина). У рамках єврорегіонів транскордонне співробітництво здійснюється з 1993 року. Також деякі молоді люди не знають, що можна розвивати у їх громадах (26 голосів), хоча ми переконані, що всюди є можливість, лише потрібне бажання щось розвивати і змінювати.

Не менш важливими стали відповіді на питання «Який напрям соціально-економічного розвитку у Вашій громаді найбільш активно розвивається?» (рис.

15). Для нас важливо було дізнатись не тільки про перспективи та реальні проблеми, але й про ті напрями, які уже активно розвиваються в громадах і забезпечують їх успіхів. По даному питанню ми також запропонували декілька напрямів, які на нашу думку розкривають як економічний, так і соціальний потенціал громад.

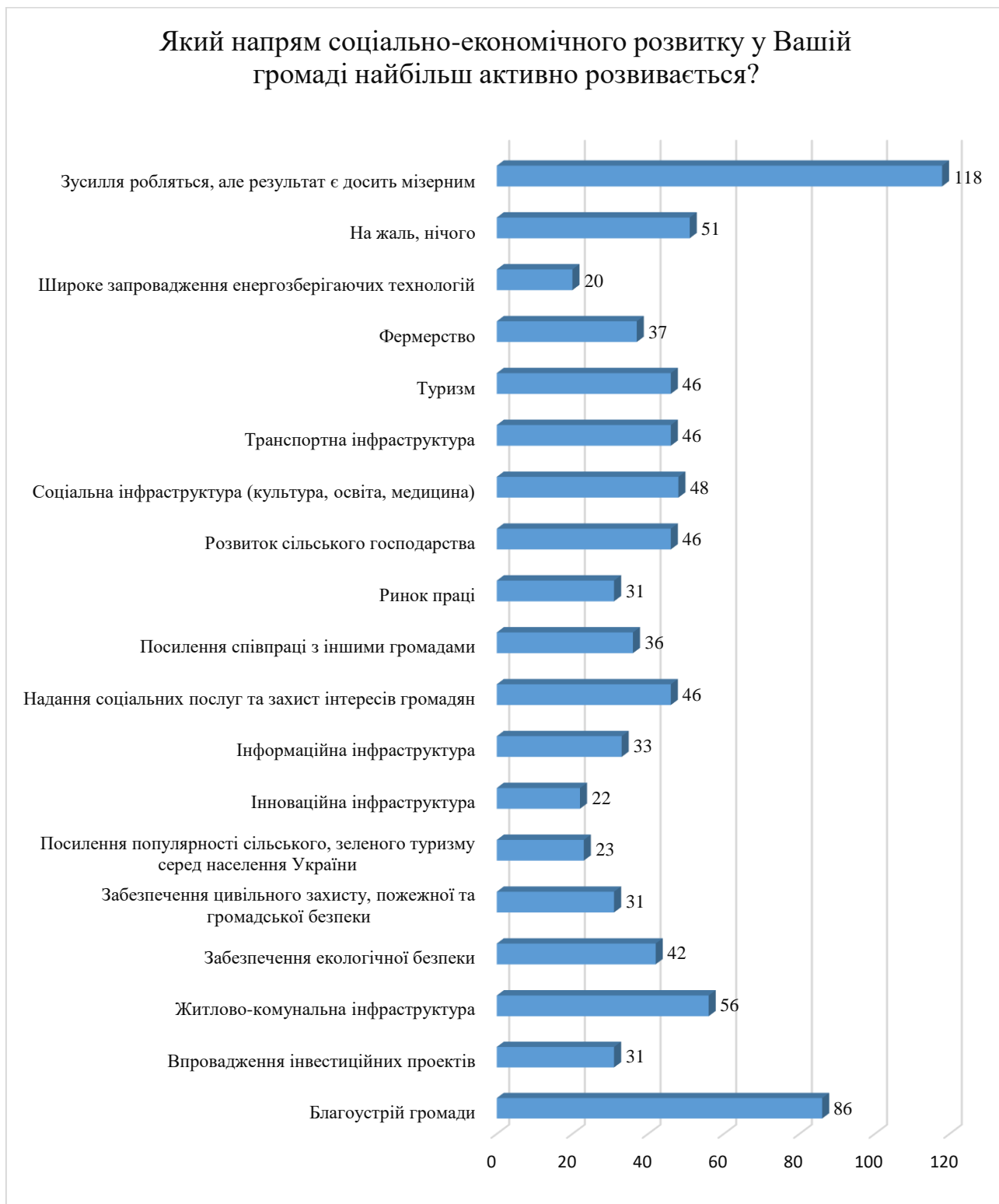

Рис. 15 – Основні напрями соціально-економічного розвитку, які на думку молоді, розвиваються в громаді

Анкетування показало, що, на жаль, в громадах є значно більше проблем ніж реальних напрямів соціально-економічного розвитку, що розвиваються в громаді. Якщо 9 проблем набрали більше 100 голосів кожна, то серед реальних напрямів розвитку громад, які активно реалізуються в громадах жоден не набрав навіть 90 голосів. При цьому, значна частина молоді зазначила, що зусилля робляться, але результати є мізерними – 118 голосів (35,9%) ще 51 особа (15,5%) вказали, що в їх громадах нічого не робиться. Тобто, загалом 169 осіб (51,4%) вказали, що їх громади навіть якщо і розвиваються, то дуже слабо.

Трохи більше чверті молодих людей (86 голосів) зазначили, що в їх громадах значна увага приділяється благоустрою. 56 голосів віддано за розвиток житлово-комунальної інфраструктури, соціальну інфраструктуру (48 голосів), надання соціальних послуг та захист інтересів громадян (46 голосів), розвиток сільського господарства (46 голосів), транспортну інфраструктуру (46 голосів), туризму (46 голосів), забезпечення екологічної безпеки (42 голоси).

В кінці рейтингу розташовані впровадження інноваційних проектів (22 голоси), поширення ідеї розвитку зеленого туризму (23 голоси), запровадження енергозберігаючих технологій (20 голосів), це говорить, що на ці сфери потрібно звернути більше уваги, адже у них значний потенціал, який потрібно реалізовувати. Зокрема, про те, що в їх громадах розвиваються не дуже популярні напрями зазначила молодь з великих громад (з центром в обласному місті, або районному місті). Наприклад, за впровадження інноваційних проектів вказала молодь з Івано-Франківської, Луцької, Сумської, Маріупольської, Тернопільської ОТГ; що запроваджуються енергозберігаючі технології – Івано-Франківської, Луцької, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Тисменицької, Долинської, Надвірнянської, Тростянецької ОТГ.

На питання «Чи задоволені Ви матеріально-технічною базою Вашої громади для розвитку та відпочинку молоді?» тільки 38 осіб (11,6%) молоді повністю задоволена матеріально-технічною базою громад, що є для молоді (рис. 16). Це дуже малий відсоток, що вказує на низьку якість відповідної бази, яка є в громадах для молоді. Дані досить чітко відображають проблеми відсутності або

низької якості закладів культури і освіти для молоді, низької якості благоустрою та відсутності місць відпочинку для молоді.

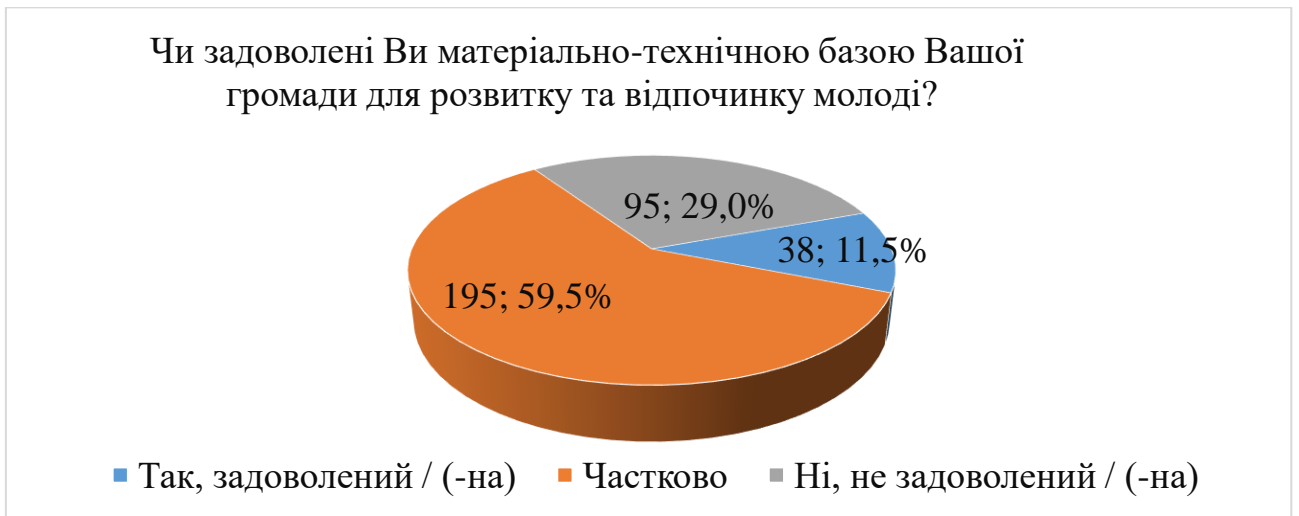

Рис. 16 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи задоволені Ви матеріально-технічною базою Вашої громади для розвитку та відпочинку молоді?»

Більшість молодих людей 195 осіб (59,5%) частково задоволені наявною матеріально-технічною базою. І четверта частина опитаних (29,0%) повністю незадоволена. Такий стан речей негативно впливає на подальший вибір місця проживання молоді. Не будучи задоволеними матеріально-технічною базою, що є для молоді у громадах, та визначаючи наявність багатьох проблем значна частина молоді у майбутньому хотіла б покинути свою громаду (рис. 17).

Рис. 17 - Діаграма розподілу респондентів щодо відповіді на питання «Чи хотіли б Ви покинути свою громаду в майбутньому чи плануєте залишитись?»

Порівнюючи більш детально відповіді на питання, які відображені на рис. 15 та 16, переглянувши заповнені анкети ми визначили, що в 53 анкетах (16,1%) від усіх опитаних молодь вказала, що повністю незадоволена матеріально-технічною базою та в подальшому хотіла б покинути свою громаду. Відповідно до рис. 16 більша частина опитаних 177 осіб (54,0%) немає бажання покидати власну громаду, але відсоток людей, які прагнуть це зробити також є досить великим (46,0%), що свідчить про те, що владі потрібно докладати більше зусиль, щоб залишити молодь у своїх громадах. Насправді це є дуже погана статистика, оскільки майже кожна друга опитувана людина має бажання покинути свою громаду. Ця ситуація потребує негайного втручання та вирішення, оскільки вона в подальшому тягне за собою такі негативні наслідки: зменшення показника народжуваності у порівнянні з показником смертності; зростання демографічного навантаження на працююче населення; погіршення соціально-економічних показників у громадах.

Завершальним було питання відкритого типу, тобто, молодь могла писати власні пропозиції. Питання звучало так: «Що Ви можете запропонувати для розвитку Вашої громади?». Враховуючи те, що це питання було не обов'язковим, на нього дали відповідь 117 осіб. Однак, у 12 анкетах молодь вказала, що нічого не може запропонувати, або не знає, що можна розвивати у своїй громаді.

Отримані нами результати можна поділити на декілька напрямів, серед яких:

- економічний (відновлення промисловості та старих підприємств; створення робочих місць; підтримка малого та середнього бізнесу та сільського господарства; пошук іноземних інвесторів; боротьба з корупцією; пошук шляхів наповнення місцевого бюджету; відкриття ферм та фірми по переробці зерна);

- екологічний (реалізація проекту щодо сортування сміття; озеленення територій; участь у програмах теплозабезпечення та енергозбереження багатоквартирних будинків; розроблення програм екотурів для дітей та молоді (посилення свідомості та відповідальності населення щодо збереження довкілля); ведення громадських заходів щодо захисту дерев від вирубки);

- рекреаційний (створення відпочинкових зон; формування відкритих, безкоштовних спортивних майданчиків із штучним покриттям (для волейболу особливо) для усіх охочих; створення інфраструктури для розвитку дитячого та підліткового спорту та рекреації; залучення молоді і школярів до проведення суботників і благоустрою парків та скверів; запровадження розвитку ідей із зацікавлення спортивного розвитку громади);

- інформаційний (більше ініціатив щодо кращого інформування громади по роботі ОТГ; проведення більш активної популяризації різних проектів та заходів у соціальних мережах (Instagram, Telegram, Viber, Twitter, Tik Tok); проведення опитувань серед населення; створення власного YouTube-каналу; створення інформаційного порталу громади для чіткого розуміння серед населення об'єму бюджету, його видатків та стадій реалізації інвестиційних проектів; проведення більш активної популяризації різних проектів та заходів у соціальних мережах);

- транспортна та дорожня інфраструктура (термінове покращення громадського транспорту; ремонт доріг; хороша дорога та освітлення вулиць; оптимізація транспортного забезпечення між мікрорайонами міста (особливо в період карантину));

- культурний (популяризація волонтерської діяльності; утворення молодіжних організацій; профілактично-інформаційні заходи щодо підняття патріотичного духу та розвитку культурної спадщини України та історії і мови українського народу; захист пам'яток архітектури; забезпечення пам'яток відповідними інформаційними дошками; надання більших можливостей та повноважень молоді; створення умов для реалізації різноманітних молодіжних проектів);

- освітній (підвищення якості освітніх послуг; розвиток мережі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів).

Особливо хотілося би привернути вашу увагу на відповідь про популяризації різних проектів в соціальних мережах, оскільки ми, як автори опитування не пропонували даної ідеї, а наші респонденти внесли свою пропозицію, тому її обов'язково потрібно підняти на загальне обговорення, адже так покращиться

співпраця громадськості з органами місцевого самоврядування, що вирішить інше важливе для народу питання.

А також хотілось би виокремити цитування одного з наших респондентів: «Ти сам собі країна - зроби порядок в своїй голові!», адже країна це громади, а громада це кожен з нас!

Отже, за результатами анкетування можна зробити такі висновки: молодь є буде залишатись рушійною силою у розвитку громад, тому нехтувати її думкою не варто. Частина молоді є досить активною, часто бере участь в різноманітних заходах, або сама є організаторами таких заходів для молоді. Водночас, досить багато молодих людей не дуже зацікавлені тими процесами, що відбуваються в їх громадах, та державі загалом. Значною мірою це пов'язано з тим, що молодь не знає, яким чином може впливати на прийняття управлінських рішень та вважає, що її думкою ніхто не цікавиться.

Саме тому, слід актуалізувати вирішення таких питань: проведення заходів і реалізація програм та проектів щодо інформування, консультування, надання рекомендацій та роз'яснень молодим людям стосовно участі в ухваленні та реалізації рішень, що стосуються реформування різних сфер життя у громаді; адміністративне забезпечення молодіжної роботи, що передбачає формування структурних підрозділів молодіжної сфери та професійне кадрове забезпечення їх діяльності; формування молодіжної інфраструктури, а саме: розвиток мережі молодіжних центрів/молодіжних просторів, що створює умови об'єднання соціально активної молоді; забезпечення професійної підготовки працівників державних структур і представників громадських об'єднань, які працюють із молоддю; інформаційне та методичне забезпечення молодіжної роботи: поширення інформаційних та методичних матеріалів для спеціалістів молодіжної сфери, представників громадських об'єднань щодо ініціювання та підтримки молодіжних ініціатив, активізації участі молоді.